

## منتخب اصفهانی و بیاض نفیس او در مجلس

احسان الله شکراللهی طالقانی

نسخه شماره ۱۷۰۱۲ مجلس، بیاض ارزنده‌ای است از قرن یازدهم و پس از آن به زبان فارسی و عربی با موضوع کلی ادبیات، تاریخ و طب که در آن نمونه‌هایی گلچین شده از متون منثور و منظوم از شعرای درگذشته و معاصر جامع جنگ و مالکان بعدی این بیاض فراهم آمده است. همچنین در این جنگ، رسائل مستقلی نیز درج شده مثل «رساله آغاز و انجام» یا «مبدأ و معاد» از خواجه‌نصیرالدین طوسی (ص ۲۳۹-۲۵۲). برخی از این مطالب به خط خود شاعران و مؤلفان است، مثل چندین غزل از صائب تبریزی به خط خود وی (ص ۱-۲). در مواردی نیز گلچین اشعار به صورت موضوعی است، مثل «مرآت‌الجمال» که گلچین ابیاتی از صائب به انتخاب خود اوست که در همه آنها اشاره به اعضا و اندام معشوق شده است (ص ۱۷۴-۱۷۷). گاهی این ابیات گزیده در حد یکی دو بیت است و گاهی چندین صفحه متوالی را شامل می‌شود؛ مثل ابیاتی از آقا شاپور [تهرانی] (ص ۱۸۸-۱۹۹) و ابیاتی از مولانا عبدالرزاق فیاض گیلانی (ص ۲۰۰-۲۰۵).

گرچه جامع یا مؤلف این جنگ به درستی معلوم نشد، اما به احتمال قوی مؤلف این جنگ اصفهانی است. بسیاری از مطالب این جنگ در اصفهان کتابت گردیده، مثل الهیه ملاطفری (ص ۲۲۳-۲۲۸) و رساله خواص الحروف منسوب به امیرالمؤمنین علی (ع) که از روی نسخه به خط حکیم عمادالدین محمود نقل شده است (ص ۲۷۳-۲۷۴)، و نیز اکثر سروده‌های معاصران جامع جنگ، به شیوه شایع در آن زمان به سبک هندی یا اصفهانی سروده شده است. بر این اساس، مؤلف به احتمال قوی اصفهانی الاصل یا مسکن بوده است.

همچنین با توجه به نسخه‌های طبی در این جنگ و اشعار منقول از حکما و اطبا و آثار کتابت شده از

خط این و آن، می توان به این نتیجه نزدیک شد که جامع جنگ خود طیب یا مطبب بوده و به این علم علاقه و با عالمان این حوزه، حشر و نشر داشته است.

در مواردی که شاعر از معاصران مؤلف بوده و معمولاً جامع برای ایشان دعای سلامتی و طول عمر کرده است، در این معرفی به عنوان معاصر جامع مشخص شده‌اند. در مواردی هم که نوشته به خط خود شاعر است، طبیعی است که شاعر یا معاصر جامع بوده یا مالکان بعدی جنگ.

علاوه بر مطالب ادبی و اخلاقی و احادیسی که در این جنگ آمده، به مطالب تاریخی و برخی فواید پزشکی هم برمی‌خوریم.

نسخه با این بیت آغاز می‌شود: «ای گل ترا اگر چه که رخسار نازکست / رخ بر رخس مدار که آن یار نازکست».

و با این عبارت به انجام می‌رسد: «مفتخر و سرافراز فرمایند تا بعد از سعادت‌مندی به جان داشته به تقدیم رساند».

خط نسخه به انواع قلم‌های نسخ، نستعلیق، شکسته نستعلیق، و تحریری است و با مرکب مشکی کتابت شده است.

تاریخ کتابت‌های موجود در انجامه‌های نسخه به ترتیب عبارتند از: ۱۰۷۲، ۱۰۹۲، ۱۰۹۶، ۱۱۰۳، ۱۱۵۷، ۱۲۱۲، و این نشان می‌دهد در این نسخه طی یک دوره زمانی حداقل یک قرن و نیم، مطالبی اضافه شده است.

کاتبانی که غیر از جامع جنگ از ایشان یا به خطشان مطالبی در این جنگ آمده، عبارتند از: صائب، مهدی‌قلی، محمدعلی طیب، محمد مؤمن طیب، میرعارف کاشی، طاهر نقاش، حکیم عمادالدین محمود. وضعیت سلامت نسخه:

حاشیه برخی برگ‌ها دچار خوردگی شده و بخشی از متن یا عناوین آن از میان رفته است. در صحافی که صورت گرفته، برخی اوراق جابه‌جا شده، مثلاً جداول احکام نجومی که طبیعتاً می‌بایست کنار هم قرار می‌گرفت، به صورت جدا از هم دیده می‌شود. به احتمال اوراقی نیز از آغاز و انجام نسخه افتاده باشد.

این جنگ شامل ۳۷۴ صفحه به ابعاد (۱۲×۲۵) است و جلدی از چرم سرخ رنگ آن را در بر گرفته است. شماره ثبت این جنگ در مجلس ۲۰۸۱۷۷ و شماره ردیف آن در جمع نسخه‌های مجلس ۱۷۰۱۲ است. خلاصه‌ای از محتوای این جنگ به قرار ذیل است:

- غزلی از مولوی و چند رباعی از خواجه نصیر (ص ۱).

- چندین غزل از صائب تبریزی به خط خود وی (ص ۲-۱۱).

- اشعاری از عمیق بخارایی، مجذوب، ملا وارث قمی، شیخ سعدی، محمدصالح بیگ محتشم کاشانی و صفرقلی بیگ پسر غراقخان (ص ۱۲-۱۳).

- رباعیاتی از میرمحمدباقر، ناصحا، ملا حاجی محمد گیلانی، قسمت قمی، بابا سلطان نوایی، (ص ۱۵).

- رباعیات بابا افضل کاشانی (ص ۱۶-۲۴) در انتهای این بخش انجامه‌ای مختصر آمده: «تمت الرباعیات

افضل کاشی تاب ثراه».

- ابیاتی از صفی، عرفی، آقاعلی تبریزی، محمدرفیع زاهدی، میرجعفر رباعیاتی از میرزا محمدابراهیم، ملاگنج علی، آقا حسن، حکیم عمادالدین محمود، مهدی قلی بن علیقلی (به خط خود شاعر)، میرزا محمد سعید منشی، آقا کاظم، عسجدی، آقا حسین، نادم گیلانی (ص ۲۴-۲۵).
- شعری عربی از قابوس بن وشمگیر و یک رباعی فارسی از خاقانی (ص ۲۶).
- غزلیات میرنجات (ص ۲۷).
- رباعیات حیرتی کاشی، ابوتراب بیک، خضری، نورس، خواجه کلان (ص ۲۸).
- صامع کرمانی، ملاغروری، میرزا جلال، فصیحی، ادایی، سعدی (ص ۲۹).
- غزلیات مجذوب (ص ۳۰).
- ابیاتی از اقدسی مشهدی، نظر مشهدی، میر آگهی استرآبادی، میرزا عبد مناف، ابو سعید ابوالخیر (ص ۳۱).
- اهلی شیرازی، میرزا جانی، فهمی کرمانی، شاه اسماعیل، سلطان ابراهیم میرزا، ژنده پیل احمد جام، میری بیک ترکمان، ملا وحشی، شیخ شاهنظر قمشه‌ای، میرمحمد معصوم، رضی نیشابوری، وقوعی یزدی، مانی، شیخ بهاءالدین محمد، حکیم رکن، ابوتراب بیک، آصف‌خان (ص ۳۲).
- میرزا محمدابراهیم، میر عیسی علی جربادقانی، ملا محمدرضا، میر واله‌ای قمی، مظهری کشمیری، میر رضی آرتیمانی، ملا عیسی (ص ۳۳).
- غزلیات میرزا محمدابراهیم (ص ۳۳-۳۷).
- ابیاتی از شیدا، صائب، شکوهی همدانی، شفایی، سحری رازی، سب‌خان، قاسم صراف قمی، طهوری، رونقی، فیاض نیشابوری، آقانبی کاسه‌گر، شیخ الزمانی، مرومی، نوعی، ارگی، معصوم، فطرت کاشانی (ص ۳۸).
- ابیاتی از نظامی، امیر خسرو، واله‌ای، شانی تکلو، مثلی، میر ابوالحسن فراهانی، خاقانی، زکی همدانی (ص ۳۹).
- ابیاتی از درویش کامل بلخی (ص ۴۰).
- ابیاتی از سلطانعلی بیک (ص ۴۱).
- ابیاتی از میرزا محمدسعید (معاصر جامع جنگ) (ص ۴۲).
- ابیاتی از سلمان ساوجی، خضری لاری، میرزا جعفر آصفجان، رهی، میرزا علی محمد، سلطانعلی بیک (ص ۴۳).
- ابیاتی از کمال‌الدین اسماعیل، ملا عبدالرزاق، غافلا (ص ۴۴).
- ابیاتی از ملا محمدطاهر، خالوسنجر (معاصر جامع جنگ)، فسونی (ص ۴۵).
- ابیاتی از میرزا طاهر وحید (معاصر جامع جنگ) (ص ۴۶).
- سلطان علی بیک، علی قلی بیکا، سعدی (ص ۴۷).

- ابیاتی از مغربی، آقارضی، مرشد شیرازی، علی اصغر شیرازی، ملهمی تبریزی، میروالهی قمی (ص ۴۸).
- ابیاتی از آخوند ملا علیرضا (معاصر جامع جنگ)، (ص ۴۹).
- ابیاتی از بنده علیرضا تجلی (که ممکن است خود جامع باشد) (ص ۵۰).
- ابیاتی از میرزا جلال، ظهوری، مولوی، حکیم رکن، وحید، کلیم، صغیر (ص ۵۱).
- مناقب علی بن ابی طالب به نقل از الصحاح منقول از سعد بن ابی وقاص (ص ۵۲) عربی.
- احادیثی منقول از کافی (ص ۵۴).
- سواد یک حکم حکومتی (ص ۵۵).
- مطالب کوتاهی به زبان عربی منقول از عجایب المخلوقات، معروف کرخی، مطلبی به زبان فارسی از قول سعدی، مالک دینار و مولانای رومی (ص ۵۶).
- اشعاری به زبان عربی از امیرالمومنین، ابن المعز (ص ۵۷).
- ابیاتی از اهلی شیرازی (ص ۵۸).
- اشعار محتشم (ص ۵۹).
- گلچینی از روایات و احادیث (ص ۶۰-۶۳).
- صورت کتابت فضلالی ماوراءالنهر که در جواب کتابت فضلالی مشهد نوشته‌اند (ص ۶۵-۷۴).
- خطبه‌ای از نهج البلاغه (ص ۷۴).
- مرهم بواسیر (ص ۷۴).
- ابیاتی از ظهیر (ص ۷۸).
- داستان حضرت ادریس و دیگر مطالب بر اساس آیات قرآن (ص ۷۹-۸۰).
- مختارات من توریة موسی علیه السلام (ص ۸۰).
- مختارات من صحف ابراهیم علیه السلام (ص ۸۰-۸۴).
- بحر طویل و اشعار دیگر از می‌رسید علی عرب متخلص مهری که ملمع و طنزآمیز است به زبان‌های فارسی، ترکی و عربی (ص ۸۴-۸۸).
- ابیاتی از محمدقلی سلیم (ص ۸۸).
- قصیده رائیه‌ای از ظهوری و اشعاری از فرخی، کمال اسماعیل (ص ۹۰-۹۱).
- ابیاتی از نادم، اوجی، آذری، ابن یمین، شهیدی قمی، رضی نیشابوری، شعایی، سنایی، طوسی، حکیم همدانی، وحشی کاشی، میرزا رحیم، کمال خجسته، فرخی، کمال اسماعیل، مشرفی، میر مشرب، احدی یزدی (ص ۹۲-۹۳).
- ابیاتی از مولانا عبدالرزاق (ص ۹۴-۹۵).
- ابیاتی از محمدقلی سلیم در وصف کشمیر (ص ۹۸).
- ابیاتی از یارمحمدخان والبلخ، سرایی، شانی، فیض بیدگلی (ص ۱۰۰-۱۰۱).
- ابیاتی از جامع کرمانی، ملا غروری (ص ۱۰۲).

- ابیاتی از قصیده رائیه‌ای از سلطان (ص ۱۰۴-۱۰۶).
- مثنوی قهوه‌نامه (ص ۱۰۶-۱۰۷) این مثنوی در نوع خود بی‌نظیر است و نمونه دیگری از آن نیافتیم.
- ابیاتی از طوقی تبریزی، نورس، محمدباقر، میرزل صادق دستغیب، میرزا علی‌اکبر، علی‌اکبر مونس، میر مرتضی الهام، میرزا معز، محمدقاسم مهدی، رای چندربان، رای منوهر (ص ۱۰۸-۱۰۹).
- قصیده معروف میرفندرسکی با مطلع: «چرخ با این اختران نغز و خوش و زیباستی» (ص ۱۱۰).
- چند رباعی از میرزا طاهر (ص ۱۱۱).
- چندین رباعی، غزلواره و تک بیتی از میر شیخ کاشی (ص ۱۱۲-۱۱۳).
- دو رباعی منسوب به ابوسعید ابوالخیر با ذکر خواص هریک (ص ۱۱۴).
- یک تک بیتی به زبان محلی از عبدالقدوس مهرودی با خط خود وی به تاریخ ۱۱۵۷ و طغرای عبارت «هوالله سبحانه در بالای این بیت: «ناصح به مجه که ترک دلدار بدم / شوقم نهله که ترک نین کار بدم» (ص).
- منشآت فارسی در آداب سلوک (ص ۱۱۷-۱۱۶).
- ابیاتی از میرزا محمدسعید از معاصران جامع جنگ، (ص ۱۱۸-۱۲۶) از جمله غزلواره‌ای زیبا با ردیف «کلاه نمد»: «کجا کلاه کیانی کجا کلاه نمد/ترا کلاه کیانی مرا کلاه نمد/ به آفتاب دگر سر فرو نمی‌آرد/ به ابر سود سرم را خوشا کلاه نمد...».
- چند رباعی و تک بیت از شاه نعمت‌الله ولی، شیخ اوحدالدین کرمانی، سیدالحکما میرابوالقاسم، فانی هروی، سید عبدالله ولد سید یحیی (ص ۱۲۶).
- چند غزلواره و رباعی از محمدعلی طبیب ابن محمدسعید به خط خود وی (ص ۱۲۷-۱۲۸) در پایان صفحه نخست شاعر که کاتب شعر خود بوده، آورده: «راضی نشدند، لهذا مضیع این صفحه هم گردید تا بر نکته‌گیران واضح باشد». در پایان صفحه دوم هم اینچنین انجامه را نوشته: «حرره‌العبد الفقیر المحتاج الی رحمه‌ربه الحسیب ابن محمدسعید محمدعلی الطیب عفی عنهما».
- غزل‌ها، رباعی‌ها و ابیاتی از آقا شمس از معاصران جامع جنگ (ص ۱۲۹-۱۳۲).
- اشعاری از میرزا محمد مؤمن طبیب از معاصران جامع جنگ به خط خود وی از جمله غزلی در آغاز با ردیف «سفید» که در آن با اشاره به مو و ابرو سفید ابراز عشق به معشوقی زال شده است. شاعر در پایان نوشته‌اش آورده: «حسب الفرموده این چند مصرع قلمی شد، از خجالت جرأت زیاده نوشتن نبود. العبد محمد مؤمن الطیب» (ص ۱۳۳-۱۳۵).
- چند غزل از عارف [؟] (ص ۱۳۵-۱۳۶).
- ابیاتی از ملا عبدالله، محمد محی‌الدین قطب (ص ۱۳۶).
- دو غزل از بدرالدین محمد نجیب کاشی (ص ۱۳۸).
- ابیاتی از غافلا، میرزا مظفر منجم، نجف‌قلی بیگ دانی، ملا یحیی فکری، علی نقی قسمت، میرزا طاهر نصرآبادی، فریدون بیگ متخلص به سابقا، مولانا وقاری، حکیم عشا [یا عطا] گیلانی (ص ۱۴۰-۱۴۱).
- ابیاتی از فارس (ص ۱۴۲-۱۴۳).

- ابیاتی از تراب نقاش، رضی، میلی، شفایی، شیدا، آقای کاسه‌گر، مردمی مشهدی، دعایی، ملاعلیرضا تجلی، سهیلی، عارفی، حکیم عطایی، غیاث حلوایی، ناظم هروی، مقیما، شوکتی، مرتضی قلی سلطان، میرزا جلال، تقیای مثال، نرمی شیرازی، قطعی، میربهان ابرقویی، عبدالرشید اردستانی، درکی قمی، شجاع، اقدسی، شیخ ابوالقاسم کازرونی، عجزی، بابا نصیبی، سیدمحمد نجفی، غیاث حلوایی شیرازی، مسعود، خسرو (ص ۱۴۴-۱۴۶).

- حدیثی منقول از امیرالمؤمنین در بیان دعایی غریب الاجابه که در آن ۹۹ نام خداوند آمده است (ص ۱۴۷) عربی.

- ابیاتی از والہ اصفهانی به خط محمدعلی نام که در پایان نوشته‌اش انجامه‌ای به این مضمون آورده: «مخلص حقیقی کم‌ترین محمدعلی، این به خاطر خطیر افتاد در این بیاض نوشته، از گفته آقا محمدکاظم والہ مشهور المتکلمین در دارالسلطنه اصفهان سنه ۱۲۱۲» در ادامه هم نامه دوستانه‌ای آمده است. (ص ۱۴۸).

- چند غزل از ... نطنزی، از جمله غزلی متفاوت که در قافیه آن به جای استفاده از اسامی و افعال از اصوات استفاده شده است: «خوش آن که زند یار به در حلقه درقی / غزی بگشاییم و بندیم طرقی / ... افسوس که ره بر سر کویت نتوان یافت / کز هر طرف آید ز سگ کوی تو وقی / از لطف به بالین من خسته گذر کن / تا شیشه عمرم نشکسته است شرقی (ص ۱۴۹-۱۵۰).»

- طرز تهیه داروی شکستگی دست با استفاده از تخم مرغ (ص ۱۵۰).

- چند غزل از میر عارف کاشی به خط شاعر که شکسته‌ای خوانا و خوش است که در آن به سبکی منحصر به فرد، دوایر حروف به صورت نیمه نوشته شده است (ص ۱۵۲-۱۵۳).

- جداول احکام نجومی (ص ۱۵۶-۱۵۷).

- اشعاری از میرصیدی (ص ۱۵۸-۱۶۷).

- اشعاری از ملا نوعی خبوشانی (ص ۱۶۸-۱۷۰).

- نظر شیخ محمدعلی حکیم در باره تقوی و جوانمردی، همراه ترجمه حدیثی از امام صادق - علیه

السلام - درباره تأسف و شادمانی (ص ۱۷۰).

- ابیاتی از رفعتی (ص ۱۷۱).

- مخمسی از گنجی یا کنجی در تضمین غزل حافظ به مطلع: «دوش دیدم که ملایک در میخانه زدند» (ص ۱۷۲).

- گلچین ابیاتی از صائب که در همه آنها اشاره به اعضا و اندام معشوق شده است (ص ۱۷۴-۱۷۷).

- چند غزل از طاهر نقاش به خط خوش شاعر از جمله غزل پایانی که ردیف آن گوش گران‌ست (ص ۱۷۸-۱۸۰).

- اشعاری از باقی به قلم شاعر (ص ۱۸۱-۱۸۳).

- اشعاری از میرزا داود (ص ۱۸۴).

- جدول احکام سکز یولدوز (هشت ستاره) من قول الحکما (ص ۱۸۵).
- ابیاتی از شانی تکلو، صالحا، نیکی صفاهانی (ص ۱۸۶).
- جدول وضع بیت الله المعظم و معرفه القبلة (ص ۱۸۷).
- ابیاتی از آقا شاپور [تهرانی] (ص ۱۸۸-۱۹۹).
- ابیاتی از مولانا عبدالرزاق فیاض گیلانی (ص ۲۰۰-۲۰۵).
- مسائل طبیعی از ارسطو (ص ۲۰۶-۲۰۸) عربی.
- فواید طبی در به اره سپرز، بواسیر، جراحت، بارداری، شیردهی، نیش مار و عقرب، و... و نقش یک طلسم (ص ۲۰۹-۱۱۰).
- سه قصیده دالیه و رائیه و فائیه به زبان عربی از رضی الدین حسینی قارونی (ص ۲۱۲-۲۱۹).
- سه قطعه بسیار زیبا در راستی و توکل (ص ۲۲۰).
- در بیان سرور نفس هنگام نزول خورشید در برج حمل به نقل از مهذب ابن الفهد با ذکر شواهدی از وقایع تاریخی (ص ۲۲۱)، عربی.
- انشایی که ملا طغرای مشهدی ساکن هندوستان در اظهار شمه‌ای از صفات میرزا محمد سعید نوشته و از خط خود وی در این بیاض نقل گردیده است (ص ۲۲۲).
- الهیه ملاطفری (ص ۲۲۳-۲۲۸) با این انجامه: فی دارالسلطنه اصفهان یوم الثلثا الرابع العشر الثانی من الشهر الثامن من ثانی عشر الثامن من المائنه الحادیه عشر من الهجرة النبویه علی هاجرها الف الف الثلثا والتحیه، ۱۴ شهر رجب ۱۰۷۲.
- چهار کلمه رمزگونه شبیه حروف ابجد که هیچ توضیحی در مورد آن نیامده است به این شرح: اَلْوَدُّ بِصَخْرٍ، قِطْعَسٌ، مِیْکَه (ص ۲۲۸).
- ابیاتی از مغربی، نجاتی (ص ۲۲۹).
- انشای فخرالدین مغربی (ص ۲۳۰-۲۳۱).
- فایده عرفانی در مکاتبه میان شیخ ابوسعید و ابن سینا (ص ۲۳۱).
- ابیاتی مخصوص آغاز سخن در توحید و صفات خداوند و نعت رسول و منقبت مولای متقیان، برگرفته از مثنوی‌های معروف زبان فارسی از شاهنامه و بوستان و دیگر منظومه‌ها (ص ۲۳۲-۲۳۷).
- رساله آغاز و انجام یا مبدأ و معاد خواجه نصیرالدین طوسی (ص ۲۳۹-۲۵۲)، فارسی، خط نسخ، در نقد و تفسیر فلسفه اسلامی، از آخر ناقص. نسخه‌هایی دیگر از این اثر در کتابخانه مجلس موجود است؛ از جمله نک: فهرست مجلس، ج ۷، ص ۲ و ج ۹/۲، ص ۶۳۳: آثار و احوال خواجه از مدرس رضوی، ص ۳۱۹ و ذریعه، ج ۱، ص ۳۶. این رساله در سال ۷۴ با مقدمه، شرح و تعلیقات استاد حسن‌زاده آملی در تهران از سوی وزارت فرهنگ منتشر شده است.
- دعای اسماء الحسنی (ص ۲۵۴-۲۵۵) عربی.
- طلسم رفع درد اسب (ص ۲۵۵).

متطبب اصفهانی و بیاض نفیس او در مجلس / احسان الله شکراللهی طالقانی

- تعلیقه تویخیه از عقلاء سالف (ص ۲۵۶).
- قصیده مشهور محتشم کاشانی با ردیف آفتاب (ص ۲۵۷-۲۵۸).
- انشای ادبی که به رفیقی نویسنده، دو رباعی که گویی یکی در جواب دیگری نوشته شده است (ص ۲۵۹).
- نامه‌ای که خطاب به میرزا محمدقاسم نوشته شد در جواب کتابتی که نوشته بود و مؤلف را به اصفهان طلبیده بود (ص ۲۶۰).
- آداب قلم تراشیدن به نقل از امام جعفر صادق (ع) که با عنوان قانون قلم تراشیدن آمده است (ص ۲۶۲)، فارسی.
- احادیث و روایاتی چند به عربی (ص ۲۶۲-۲۶۳).
- افسون درد دندان (ص ۲۶۳) فارسی.
- فوایدی در خواص حروف و اسما و ادعیه و اوراد و آیات (ص ۲۶۴-۲۶۵).
- طرز تهیه حب سلطانی و فواید طبی دیگر (ص ۲۶۶).
- بخشی از کتاب خواص ابن بختیشوع در طب (ص ۲۶۷).
- روایتی در زهد و ورع امیرالمؤمنین (ع) (ص ۲۶۸) عربی.
- اعتقادات خواجه نصیر (ص ۲۷۰-۲۷۱).
- رساله خواص الحروف منسوب به امیرالمؤمنین علی (ع) که از روی نسخه به خط حکیم عمادالدین محمود نقل شده است (ص ۲۷۳-۲۷۴)، عربی.
- رساله خواص الحروف دیگر که از روی خط میرزا محمد طیب کتابت شده است به سال ۱۰۹۲ (ص ۲۷۴-۲۷۶).
- رساله خواص الاسماء، نقل از خط عمادالدین محمد در اصفهان به سال ۱۰۹۶ (ص ۲۷۷).
- دستورالعمل جهت [درمان] مبروص (ص ۲۷۸-۲۷۹).
- ترجیع بند در مدح شاح سلیمان صفوی از نجات (ص ۲۸۰-۲۸۳).
- چند غزل از [ارسلان] تبریزی (ص ۲۸۴).
- قطعه‌ای به زبان عربی شامل ماده تاریخ وزارت میرزا محمدطاهر که آن را آقا محمدمسیح سروده است و انجامه کتابت تاریخ ۱۱۰۲ دارد (ص ۲۸۵).
- دو غزل شاید از فیض به خط خود شاعر (ص ۲۸۶).
- طلسم جلب محبت (ص ۲۸۶).
- شعری با صنعت تکرار کس و بی کس (ص ۲۸۷).
- حدیث قدسی در شأن و منزلت امیرالمؤمنین (ص ۲۸۷) عربی.
- رساله‌ای عرفانی از صفی‌الدین محمد حسینی که به خواهش صاحب بیاض، به خط خود آن را نوشته است (ص ۲۹۰-۲۹۲) فارسی.



- دعای اسماء الحسنی (ص ۲۹۳-۲۹۴) عربی.
- جداول رمل (ص ۲۹۵-۲۹۹).
- سواد فرمانی خطاب به فتحعلی خان سردار لشکر کل خراسان به تاریخ شعبان المعظم ۱۱۰۳ (ص ۳۰۰-۳۰۲).
- قصایدی از مخلص کاشانی در نعت نبی و منقبت مولای متقیان و دیگر ائمه معصومین - علیهم السلام - (ص ۳۰۸-۳۰۲).
- تتمه غزل فیض (ص ۳۰۹).
- چند غزل از صائب (ص ۳۰۹-۳۱۰).
- مثنوی در معجزه امام محمد باقر (ع) (ص ۳۱۱).
- قصایدی در منقبت ائمه معصومین (ص ۳۱۴-۳۱۱).
- چند غزل از صائب (ص ۳۱۷-۳۱۵).
- دو غزل از دختر اورنگ زیب و صفی قلی بیک (ص ۳۱۸).
- منشآت (ص ۳۲۰-۳۲۱).
- غزلیاتی از قانع (ص ۳۲۲-۳۲۵).
- منشآت در نعت نبی (ص) و... (ص ۳۲۶-۳۳۲).
- چند غزل از اهلی (ص ۳۳۳).
- منشآت گوناگون (ص ۳۳۹-۳۵۴).
- قصایدی در منقبت مولای متقیان (ع) از محتشم کاشانی (ص ۳۵۵-۳۷۵).
- منشآت (ص ۳۵۸-۳۵۹).
- غزلی از فیض (ص ۳۶۰).
- دعای عدیله (ص ۳۶۱-۳۶۰).
- سه غزل از طیب به خط شاعر (ص ۳۶۲).
- عریضه بی نقطه‌ای که میرزا مهدی نوشته (ص ۳۶۳).
- غزلی از امیدی (ص ۳۶۴).
- قصیده‌ای از محتشم کاشانی در منقبت مولای متقیان (ص ۳۶۸-۳۶۵).
- منشآت (ص ۳۶۹-۳۷۴).